

Snel zoeken in het preventieaanbod: wat verwachten hulp- en zorgverleners?

Voorkomen is beter dan genezen, en geen betere manier om ziektes te voorkomen dan een gezonde levensstijl. Toch verwijst amper 5% van de hulp- en zorgverleners zijn of haar cliënten systematisch door naar het preventieve aanbod dat inzet op die gezonde levensstijl. Een online zoektool, een ‘preventiezoeker’, zou hen daarbij kunnen helpen. Die tool moet tijdswinst opleveren en in één oogopslag het aanbod op maat van de cliënt zichtbaar maken. Dat blijkt uit een onderzoek waaraan 170 Gentse hulpverleners deelnamen.

Artsen geven aan dat doorverwijzen naar het preventieaanbod niet vlot verloopt. Een van de redenen is dat het preventielandschap, met uiteenlopende thema's als gezond eten, slapen, bewegen of sociale contacten, heel versnipperd is. Artsen zien door de bomen het bos niet meer. Bovendien werken zij, maar ook andere hulpverleners, onder hoge druk en moeten ze hun cliënten op korte tijd helpen. Dat kan vooral nadelig zijn voor kwetsbare groepen met minder gezondheidsvaardigheden, die net het meeste te winnen hebben bij preventie.

Een online zoektool waarmee je het laagdrempelige preventieaanbod op maat van de cliënt snel en makkelijk terugvindt, zou dus zeker een grote meerwaarde bieden. Een huisarts kan zo een patiënt met overwicht bijvoorbeeld makkelijk doorverwijzen naar laagdrempelige beweeglessen in zijn of haar wijk. Of een maatschappelijk werker kan een vluchteling een groeps cursus aanraden om zijn of haar mentale weerbaarheid te verhogen.

Aan welke eisen moet zo'n preventiezoeker voldoen? Eerstelijnszone Gent, de Stad Gent (Dienst Gezondheid en Zorg), Logo Gezond+ en het Netwerk Gezondheids promotie onderzochten het in samenwerking met de Arteveldehogeschool. 170 Gentse hulpverleners met uiteenlopende profielen en uit verschillende organisaties vulden een online enquête in (van mei tot september 2021).* Daarnaast werden er ook 4 diepte-interviews afgenomen en was er een focusgroepgesprek.

Uit de resultaten blijkt dat de respondenten heel gelijkaardige verwachtingen hebben van een preventiezoeker:

- De preventiezoeker moet het aanbod samenbrengen in **één overzichtelijk, gebruiksvriendelijk platform** dat vooral **tijdswinst** moet opleveren.
- Het aanbod moet **kleinschalig, laagdrempelig en wijkgericht** zijn.
- De preventiezoeker moet **zowel voor hulpverleners als voor de patiënten zelf** toegankelijk zijn.
- De belangrijkste **filterfuncties** zijn: **kostprijs, locatie en trefwoord**.
- Bij de activiteiten moeten kostprijs, doelgroep, bereikbaarheid en toegankelijkheid vermeld worden.
- Belangrijke functies zijn ook een printbare versie en een Google translate optie.
- De preventiezoeker moet een **overzicht van de Gentse organisaties** geven die preventief aanbod organiseren, mét een **aanspreekpunt** en contactgegevens voor vragen.

Het aanbod in de tool moet uiteraard *up-to-date* gehouden worden. Bovendien is een wervende en wekkerende communicatie een *must* om de preventiezoeker breed bekend te maken. De ontwikkeling van een nieuwe tool vraagt dan ook een groot budget en blijvende personeelsinzet. Maar door de grote financiële impact van de coronapandemie is het momenteel niet evident om daarvoor projectmiddelen te vinden. De Stad Gent alleen trok al 21,9 miljoen euro uit om de directe gevolgen van corona op te vangen.

Maar niet enkel in Gent is er een behoefte aan een preventiezoeker: alle eerstelijnszones zouden die goed kunnen gebruiken. Een samenwerking op Vlaams niveau zou dus ideaal zijn. De werkgroep die in Gent rond preventie werkt, neemt daarvoor verdere stappen.

Overzichtspagina

In afwachting van de ontwikkeling van een preventiezoeker is er nu al een overzichtspagina met laagdrempelig preventieaanbod uitgewerkt op de website van ELZ Gent: <https://www.eerstelijnszone.be/gezond-leven-stimuleren-in-gent>.

60% van de respondenten uit het onderzoek geeft aan tevreden te zijn over die pagina, wat een stimulans is om ze verder uit te werken en te verfijnen.

“Zelf krijgen we meestal vragen over financiële zaken. Af en toe verwijst ik door rond eenzaamheid naar het lokaal dienstencentrum, maar het is heel goed om te weten dat er nu ook een preventiepagina beschikbaar is met een overzicht van het wijkgericht aanbod en we zaken gericht kunnen meegeven. Dat doet ons ook stilstaan bij het belang van preventief werken.”

- Dominique Rigoir, onthaalmedewerker Welzijnsbureau Bloemekenswijk

Als alle hulpverleners zouden inzetten op preventie, zou dat een grote gezondheidswinst opleveren. In Vlaanderen is 1 op de 5 sterfgevallen in theorie namelijk vermijdbaar: 87% kan voorkomen worden (zelfdodingen, longkanker, hartfalen) en 33% is behandelbaar (borstkanker, dikke darmkanker, hartfalen, beroerte).

De switch naar preventie

Toch gaat er in de gezondheidszorg nu amper 2% naar gezondheidsbevordering en ziektepreventie, wat ondermaats is. De enquête bevestigt ook het vermoeden dat maar weinig hulpverleners systematisch doorverwijzen naar het preventieaanbod: amper 5%. Het gaat dan voornamelijk om gezondheidspromotoren, huisartsen en hulpverleners binnen de wijkgezondheidscentra.

Tijdsdruk en een versnipperd preventieaanbod zijn niet de enige oorzaken voor dat lage percentage. Huisartsen geven aan dat mensen vaak te lang wachten en pas langskomen als ze ziek zijn, wat het preventiegericht werken bemoeilijkt. Ook de patiënt moet dus nog overtuigd worden van het belang van preventie. Kortom, het is duidelijk dat er meer nodig is dan de ontwikkeling van een nieuwe zoektool om de shift naar preventie te maken.

Tegelijk blijkt uit de diepte-interviews en het focusgroepgesprek dat hulpverleners wel een hoge nood ervaren aan een laagdrempelig betaalbaar preventieaanbod, zowel individueel als in groep. Ook de lange wachtlijsten voor aanbod op maat van mensen met een beperking of met een psychische kwetsbaarheid blijven een heikel punt.

“In de Gentse wijkgezondheidscentra zien we alsmaar meer jongeren en kinderen met overgewicht. De coronapandemie heeft dat nog versterkt. Wijkgezondheidscentra spelen daarop in. Zo organiseren we workshops rond gezonde voeding en opvoeding voor jonge gezinnen, in samenwerking met wijkpartners. Sommige wijkgezondheidscentra hebben ook een diëtist in huis. Dat biedt mogelijkheden. Zelfstandige privédiëtisten zijn vaak te duur voor wie het nodig heeft”

- Lien van Oyen, gezondheidspromotor bij Wijkgezondheidscentrum Malpertuus

De Eerstelijnszone Gent maakt in elk geval al werk van preventie en ondersteunt de Gentenaars om actief en gezond te leven. Om de shift naar preventie te verwezenlijken, zet ELZ Gent ook in op maximale ondersteuning en vorming van de spelers uit de Gentse zorg- en welzijnssector. De ontwikkeling van een preventiezoeker kan daarbij een bijzonder nuttig hulpmiddel zijn, niet alleen voor hulpverleners, maar ook voor de doelgroep zelf.

*De respondenten waren vooral maatschappelijk werkers, maar ook verpleegkundigen, huisartsen, gezondheidspromotoren, kinesisten, psychologen en apothekers. Ze werken onder meer in organisaties als wijkgezondheidscentra, ziekenhuizen, de Stad Gent, OCMW Gent, CLB, CM, CAW, Kind & Gezin, Samenlevingsopbouw, Het Pakt of De Sloep. De meest voorkomende doelgroepen waar de respondenten mee werken, zijn:

- mensen in een kwetsbare situatie (69%)
- mensen in armoede (61%)
- mensen met een psychische kwetsbaarheid (57,5%)